

Advies 2023/05

Uitgebracht op vraag van de minister van Zelfstandigen

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Aanpassing van artikel 6bis

Samenvatting	2
1 Context.....	3
1.1 Aansluiting als zelfstandige	3
1.2 Problematiek van artikel 6bis van het ARS.....	3
2 Voorstel tot wijziging van artikel 6bis van het ARS	4
3 Advies van het Comité.....	5
Bijlage.....	6

Samenvatting

Aan het ABC wordt voor advies een ontwerp van koninklijk besluit voorgelegd dat artikel 6bis van het koninklijk besluit van 19 december 1967¹ (ARS) wijzigt. Dit artikel verplicht sociaalverzekeringsfondsen er wettelijk toe om de aansluiting te weigeren van vreemdelingen die voor de uitoefening van een zelfstandige activiteit in België over een beroepskaart moeten beschikken, maar het document niet kunnen voorleggen op het ogenblik van hun aanvraag tot aansluiting. Dit artikel kadert in de strijd tegen illegale arbeidskrachten en sociale fraude.

Omdat artikel 6bis van het ARS blijkt in de praktijk aanleiding geeft tot een aantal moeilijkheden (op het vlak van verzekeringsplicht en toepasbaarheid) voorziet het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit in een herformulering van artikel 6bis, zodat de fondsen vanaf 1 januari 2023:

- niet langer verplicht zullen zijn om de aansluiting te weigeren van personen die een beroepskaart zouden moeten voorleggen en dit niet kunnen, maar
- er wel toe gehouden zullen zijn om i) de hogergenoemde personen te identificeren en ii) hun identificatiegegevens via elektronische weg aan het RSVZ mee te delen.

Volgens het nieuwe artikel 6bis zal het RSVZ op zijn beurt verplicht zijn om deze gegevens mee te delen aan de gewestelijke overheden die bevoegd zijn inzake toekenning en controle van de beroepskaarten.

Het ABC brengt een positief advies uit over het ontwerp van KB dat voor advies wordt voorgelegd omdat i) om het wettelijk kader in overeenstemming te brengen met de beginselen van de verzekeringsplicht in het sociaal statuut van de zelfstandigen en tegelijkertijd de doelstellingen van de strijd tegen de sociale fraude en andere misbruiken te handhaven en ii) gepaard gaat met een betere samenwerking tussen de gefedereerde entiteiten en het RSVZ om de strijd tegen eventuele misbruiken en fraudes te waarborgen.

¹ Koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

Aan het ABC wordt voor advies een ontwerp van koninklijk besluit voorgelegd dat artikel 6bis van het koninklijk besluit van 19 december 1967² (ARS) wijzigt.

1 Context

1.1 Aansluiting als zelfstandige

Wie in België een activiteit als zelfstandige wenst uit te oefenen, moet zich in beginsel aansluiten bij een sociaalverzekeringsfonds.

In 2004 werd in het KB nr. 38 een artikel ingevoegd³ dat de Koning toelaat de gevallen te bepalen waarin het sociaal verzekeringsfonds een aansluiting kan of moet weigeren teneinde misbruiken te voorkomen⁴. Het initiatief kaderde onder meer in de strijd tegen de illegale arbeidskrachten en de sociale fraude. Wanneer de fondsen zouden vaststellen dat de kandidaat-zelfstandige (nog) niet beschikt over de vereiste toelatingen om een zelfstandige activiteit uit te oefenen⁵ zouden zij de bevoegdheid moeten hebben om de aansluiting van deze personen te weigeren, zo werd geargumenteed in de memorie van toelichting⁶.

In 2005 werd vervolgens in het ARS⁷ een artikel 6bis ingevoegd dat de sociaalverzekeringsfondsen er wettelijk toe te verplicht om de aansluiting te weigeren van vreemdelingen die voor de uitoefening van een zelfstandige activiteit in België over een beroepskaart moeten beschikken, maar het document niet kunnen voorleggen op het ogenblik van hun aanvraag tot aansluiting. In geval van dergelijke weigeringen zijn de fondsen er bovendien wettelijk toe gehouden om aan het RSVZ de identificatiegegevens van deze personen⁸ mee te delen, evenals de redenen van de weigering tot aansluiting.

Er moet op gewezen dat artikel 6bis van de ARS alleen betrekking heeft op niet-EU-onderdanen⁹

1.2 Problematiek van artikel 6bis van het ARS

Artikel 6bis van het ARS blijkt in de praktijk aanleiding te geven tot een aantal moeilijkheden.

² Koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

³ Artikel 10, § 2, 7° van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen

⁴ Evenals de modaliteiten aangaande het toezicht ter zake.

⁵ Bijvoorbeeld omdat het gaat om een buitenlander die van de Belgische autoriteiten geen beroepsactiviteit mag uitoefenen of zelfs niet mag verblijven op het Belgisch grondgebied

⁶ <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/51/1437/51K1437001.pdf>

⁷ Koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967, houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

⁸ Rijksregisternummer, indien de persoon daarover beschikt. Anders: naam, voornaam, geboortedatum, geslacht, nationaliteit en verblijfplaats.

⁹ De AFA-procedure werd in het leven geroepen om fictieve aansluitingen door EU-onderdanen te bestrijden.

1. Afwezigheid van een beroepskaart vs. afwezigheid van een zelfstandige activiteit

De afwezigheid van een beroepskaart op het moment van aanvraag tot aansluiting, sluit niet uit dat er in de feiten (alsnog) sprake is van een zelfstandige beroepsactiviteit. De weigering tot aansluiting stelt in dat geval de volgende problemen :

- Ook een onwettig uitgeoefende zelfstandige activiteit impliceert onderwerping aan het sociaal statuut. De verzekeringsplicht in het sociaal statuut ontstaat van zodra er sprake is van de uitoefening van een beroepsactiviteit in België zonder te zijn verbonden door een arbeidsovereenkomst of een ambtenarenstatuut (sociologisch criterium van art. 3 KB nr. 38). In de wetgeving over het sociaal statuut van de zelfstandigen wordt geen onderscheid gemaakt tussen een wettelijke of een onwettelijke bezigheid, tussen een geoorloofde of een ongeoorloofde bezigheid. Er is met andere woorden ook verzekeringsplicht in geval van een onwettig uitgeoefende zelfstandige beroepsactiviteit. De afwezigheid van een beroepskaart heeft geen invloed op de verplichting tot onderwerping aan het sociaal statuut van de zelfstandigen. Dit principe is herhaaldelijk bevestigd door de rechtspraak (cf. bijlage).
- De weigering tot aansluiting terwijl er finaal toch sprake is van een zelfstandige activiteit¹⁰ dient te worden rechtgezet via een retroactieve aansluiting. Hoewel de betrokken zelfstandigen initieel wel degelijk de intentie hadden om zich aan te sluiten, zullen zij wettelijk gezien het voorwerp uitmaken van een administratieve geldboete wegens laattijdige aansluiting.
- De weigering tot aansluiting dreigt bepaalde zelfstandige activiteiten af te leiden naar de schaduw economie, met deloyale concurrentie en bijdragendering voor het sociaal statuut als gevolg.

2. Toepasbaarheid van de maatregel

Voor het RSVZ en de sociaalverzekeringsfondsen blijkt het lang niet eenvoudig om te weten in welke concrete situaties de uitoefening van een zelfstandige activiteit een beroepskaart vereist¹¹. Het bezit van een beroepskaart is immers geen verplichting die is opgelegd vanuit het sociaal statuut. Bovendien vormen de uitreiking of vrijstelling van het document het voorwerp van een complex geheel van toekenningsregels- en procedures, die sinds de 6de staatshervorming regionaal kunnen variëren.

2 Voorstel tot wijziging van artikel 6bis van het ARS

Om aan hogergenoemde problemen tegemoet te komen, voorziet het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit een herformulering van artikel 6bis zodat de fondsen vanaf 1 januari 2023 :

- niet langer verplicht zijn om de aansluiting te weigeren van personen die een beroepskaart zouden moeten maar voorleggen dit niet kunnen, maar
- er wel toe gehouden zijn om i) de hogergenoemde personen te identificeren en ii) de identificatiegegevens¹² ervan via elektronische weg aan het RSVZ mee te delen.

Volgens het nieuwe artikel 6bis zal het RSVZ op zijn beurt verplicht zijn om deze gegevens mee te delen aan de gewestelijke overheden, bevoegd voor de toekenning en controle van de beroepskaarten.

¹⁰ Dit kan blijken wanneer er inkomstgegevens van de FOD Financiën doorstromen naar de sociaalverzekeringsfondsen en het RSVZ.

¹¹ De verplichting geldt niet voor de niet-Belgen die van de verplichting tot het bezit van een beroepskaart zijn vrijgesteld.

¹² Rijksregisternummer, indien de persoon daarover beschikt. Anders: naam, voornaam, geboortedatum, geslacht, nationaliteit en verblijfplaats.

3 Advies van het Comité

Het ABC brengt een positief advies uit over het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit.

Het Comité wijst erop dat de herformulering van artikel 6 bis van het ARS toelaat om het wettelijk kader in overeenstemming te brengen met de beginselen inzake onderwerping aan het sociaal statuut van zelfstandigen, zonder afbreuk te doen aan de doelstellingen inzake de bestrijding van sociale fraude.

De aanpassing van artikel 6bis van het ARS zal immers gepaard gaan met een betere samenwerking tussen de gefedereerde entiteiten (bevoegd voor de beroepskaarten) en het RSVZ (bevoegd voor het sociaal statuut van de zelfstandigen), om de strijd tegen mogelijke misbruiken en fraude te waarborgen. Het is in dit kader dat het nieuwe artikel 6bis voorziet dat het RSVZ aan de bevoegde gewestelijke overheden de identificatiegegevens meedeelt van personen die zich aansluiten zonder een beroepskaart te kunnen voorleggen, hoewel ze over dergelijke kaart zouden moeten beschikken om in België een zelfstandige activiteit uit te oefenen. Op die manier zullen de regionale overheden passende sancties kunnen nemen.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 23 maart 2023:

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter

Bijlage.

Arbeidsrechtbank van Antwerpen, vonnis van 11 januari 1999, A.R. nr. 208.371, niet gepubliceerd:

"Het is inderdaad zo dat de activiteiten die verweerder in de betwiste periode uitoefende, onwettelijk waren, daar ze in strijd waren met de economische regelgeving: hij bezat nl. geen vestigingsattest en/of beroepskaart.

Dit heeft echter niet automatisch tot gevolg dat er om die reden geen onderwerping zou zijn aan het sociaal statuut der zelfstandigen.

In de wetgeving inzake het sociaal statuut der zelfstandigen wordt inderdaad geen onderscheid gemaakt tussen een wettelijke of een onwettelijke bezigheid, tussen een geoorloofde of ongeoorloofde bezigheid.

Bij analogie kan worden verwezen naar:

- een vonnis m.b.t. de inkomsten van een prostitué (Arbrb. Antw., 27.5.1975, T.S.R., 1976, 297).*
- een vonnis m.b.t. de inkomsten van een zigeuner zonder beroepskaart (Arbrb. Antw., 30.11.1981, A.R.73.213, niet gepubliceerd). "*

Arbeidsrechtbank van Antwerpen, vonnis van 8 april 2002, A.R. nr. 308.546, niet gepubliceerd:

"Gezien verweerder op 1 februari 1995 als bestuurder werd aangesteld van de N.V. D, is hij in toepassing van artikel 2 van voormeld koninklijk besluit sinds het eerste kwartaal 1995 als zelfstandige verzekerings- en bijdrageplichtig, zodat de oorspronkelijke vordering terecht werd ingesteld.

Het al dan niet bezitten van een beroepskaart verandert niets aan voormelde wetgeving. Verweerder kon voor het verkrijgen van zijn beroepskaart, hetzij bezoldigd, hetzij onbezoldigd, zelfs vanuit India, een zelfstandige beroepsactiviteit hebben uitgeoefend waardoor hij in toepassing van voormeld artikel 2 van het koninklijk besluit van 1 juli 1992 als zelfstandige toch bijdrageplichtig is."

Arbeidshof van Brussel, arrest van 14 januari 2005, R.G. nr. 44748, niet gepubliceerd:

"Monsieur M a été administrateur d'une société commerciale pendant la période du 7 août 2001 au 17 avril 2002 et en cette qualité, indépendamment de savoir si son titre de séjour l'autorisait ou non à détenir un mandat sans une société belge, il était assujéti au statut social des travailleurs indépendants et redevable de cotisations sociales (article 3 de l'arrêté royal n° 38 et article 2 de l'arrêté royal du 19 décembre 1967)."

Arbeidshof van Brussel, 10e Kamer, arrest van 8 februari 2013, R.G. nr. 2011/AB/895, niet gepubliceerd:

"L'assujettissement à la sécurité sociale est d'ordre public. (...) Il découle de ce caractère d'ordre public que la sécurité sociale s'applique, en principe, indépendamment des caractéristiques personnelles du travailleur (de son sexe, de son âge ou de sa nationalité) et des caractéristiques du travail (régulier ou irrégulier, licite ou illicite, à temps partiel ou à temps plein...)."

Arbeidsrechtbank van Doornik, 4e Kamer, vonnis van 28 oktober 2014, R.G. nr. 11/1625/A, niet gepubliceerd:

"L'exercice d'une activité indépendante par une personne n'ayant pas de carte professionnelle, n'exclut évidemment pas la possibilité de l'assujettir à la sécurité sociale des travailleurs indépendants.

En effet, il convient de tenir compte de la situation effective de l'intéressé. Le tribunal fait sienne la jurisprudence citée par l'INASTI:

- *l'indépendant en situation irrégulière au niveau des autorisations de séjour et d'exercice d'une activité professionnelle n'empêche ni matériellement ni juridiquement cette activité d'exister;*
- *une activité exercée illégalement est susceptible d'entraîner l'assujettissement de son auteur."*

Arbeidshof van Brussel, 10e Kamer, arrest van 2 maart 2021, R.G. nr. 2019/AB/826, niet gepubliceerd:

"Les règles qui régissent cet assujettissement sont d'ordre public. Il découle de ce caractère d'ordre public que ces règles s'appliquent "indépendamment des caractéristiques personnelles du travailleur (de son sexe, de son âge ou de sa nationalité) et des caractéristiques du travail (régulier ou irrégulier, licite ou illicite, à temps partiel ou à temps plein...)"

"En la cause, il n'est pas contestable que M.D. répondait aux conditions de l'arrêté royal n° 38 pour un assujettissement au statut social des travailleurs indépendants au cours de la période litigieuse qui s'étend des trimestres 3/2012 à 2/2017. La circonstance qu'il ne bénéficiait d'aucun droit au séjour en Belgique et qu'il n'était pas titulaire d'une carte professionnelle n'y changeait strictement rien."